

Újabb probléma a polgári ügyben hozott határozatok felülvizsgálatának szabályozásában

Van-e jogorvoslati lehetőség a felülvizsgálati kérelem előzetes megvizsgálása tárgyában hozott határozat ellen

A polgári eljárás során a jogerős ítélettel vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzéssel szemben benyújtott felülvizsgálati kérelmet a Pp. 273. § alapján a Legfelsőbb Bíróság hivatásos bírója egyes bíróként megvizsgálja, hogy az megfelel-e a felülvizsgálati kérelemre vonatkozó törvényes követelményeknek. Amennyiben nem felel meg e követelményeknek, elutasítja a felülvizsgálati kérelmet, amennyiben megfelel, elrendeli a felülvizsgálati eljárást, amely során az érdemi döntést bírói tanács hozza majd meg. Az egyes bíró ezen előzetes döntése során elsősorban formai követelményeket vizsgál meg, vagyis pl. az arra jogosultak terjesztették-e elő a kérelmet, nem telt-e le az előterjesztésre a törvény által megszabott határidő, jogerős határozatot támad-e a kérelem, nem tartozik-e a határozat a törvény által a felülvizsgálatból kizárt határozatok közé, jogszabálysértésre hivatkozik-e a kérelem, idézhető-e az előterjesztő a megadott címről, legalább felhívásra gondoskodik-e az előterjesztő jogi képviseléről stb. Van azonban egy olyan kérdés, amely nem tekinthető ilyen formális, objektív követelménynek, azonban arról mégis az egyes bíró dönt, és elutasító döntése esetén az ügy nem kerül a bírói tanács elé. Ez a kérdés az, hogy a megtámadott határozat érdemi döntés-e. A Pp. 270. § (3) bekezdése ugyan példálózó felsorolást ad nem érdemi kérdésekről, azonban taxatív felsorolást sehol sem találunk erről.

2004. november 8-ig a Pp. 273. § (5) bekezdése az egyes bíró által hozott döntés elleni jogorvoslatot kizárta. Az Alkotmánybíróság a 42/2004. (XI. 9.) számú határozatával alkotmányossági szempontból áttekintette a Pp. felülvizsgálati eljárásra vonatkozó szabályait és ennek során – egyéb rendelkezések mellett – hatályon kívül helyezte a jogorvoslatot kizáró rendelkezést. A határozat indokolása¹ kiemeli: nem ellentétes az Alkotmány 46. § (1) bekezdésében foglalt társasbíráskodás elvével az, ha az érdemi eljárás előtt egy “szűrőszerepben” eljáró egyes bíró gondoskodik arról, hogy csak az eljáró szerv hatáskörébe tartozó kérdésre vonatkozó és formailag helyes kérelem jusson el az érdemi vizsgálatig. Azonban amennyiben az egyes bíró olyan feltétel meglétéről is dönt – és az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ilyen feltétel az, hogy a felülvizsgálati kérelemmel támadott határozat az ügy érdemére kihatóan jogszabálysértő-e –, amely nem pusztán formai, objektív feltétel, “valamilyen formájú jogorvoslatot kell biztosítani”. Csak így lehet ugyanis a szabályozás összhangban a jogállamiságból² eredő jogbiztonság elvével, hiszen máskülönben diszkrecionális döntéssé válna, hogy mely jogerős határozatot lehet még további jogorvoslattal támadni. Ugyanígy csak az egyes bírói döntés elleni jogorvoslat biztosításával teszi lehetővé a szabályozás azt, hogy a Legfelsőbb Bíróság jogegységi funkcióját be tudja tölteni, ami alkotmányos követelmény.³

¹ Az említett határozat V. 1-3. pontjai

² Alkotmány 2. § (1)

³ Alkotmány 47. § (2)

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor elutasította azt a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányvétség megállapítására irányuló indítványt, amely szerint alkotmányellenes mulasztás az, hogy a Pp. nem biztosít jogorvoslati lehetőséget az egyes bíró határozata ellen⁴. Az elutasító döntés oka az, hogy az Alkotmánybíróság álláspontja szerint jelen esetben nem az volt az alkotmányossági probléma, “hogy a szabályozás hiányából eredően alkotmányos garancia sérül, hanem éppen ellenkezőleg: a meglévő szabályozás” – vagyis a fent említett, hatályon kívül helyezett rendelkezés – zárta ki “az Alkotmány által előírt garancia érvényesülését”. Az indokolásból arra következtethetünk, hogy az Alkotmánybíróság álláspontja szerint azért, hogy a testület megsemmisítette a fent említett rendelkezést, megteremtette a jogorvoslati lehetőséget az egyes bíró döntésével szemben. De logikai úton sem juthatunk más következtetésre, hiszen mi értelme lenne a jogorvoslati lehetőséget kizáró rendelkezés megsemmisítésének, ha ez által nem teremtődne valamiféle jogorvoslati lehetőség.

Ugyanakkor álláspontom szerint az Alkotmánybíróság igen nehéz helyzetbe hozta a jogalkalmazót azzal, hogy nem kötelezte a jogalkotót a törvényi szabályozás rendezésére mulasztásos alkotmányvétség címén. Nehéz ugyanis a jelenlegi szabályok alapján eldönteni, vajon miféle meglévő jogorvoslati lehetőségre is gondolt az Alkotmánybíróság. Vajon melyik jogorvoslati forma vehető igénybe egy ilyen “jogerőn túli” döntéssel szemben? A jogorvoslati kérelmet az “alapügyben” első fokon eljáró bírósághoz, vagy a Legfelsőbb Bírósághoz, mint a jelen “első fokú” határozat során eljáró bírósághoz kell benyújtani? Ki fogja a jogorvoslati kérelmet elbírálni? Ez annál is inkább érdekes kérdés, mert ugyan a felülvizsgálati kérelem érdemében bírói tanács dönt, azonban a jogorvoslati kérelem tárgya még csak az, vajon e bírói tanács elé kell-e a kérelmet terjeszteni. Nyilvánvaló, hogy a felülvizsgálati eljárás szabályai nem rendezik e kérdéseket. Ebben az esetben a Pp. 275/B. § alapján a Pp. általános szabályait kell alkalmazni, azonban azok nagyon nehezen alkalmazhatók.

Az általam ismert bírói gyakorlat e kérdéseket nem válaszolja meg, ugyanis nem enged semmiféle jogorvoslatot az egyes bíró döntése ellen, annak ellenére, hogy az Alkotmánybíróság határozata mindenkire nézve kötelező.⁵ Egy, az egyes bíró végzése elleni fellebbezést elutasító végzés⁶ szerint az “Alkotmánybíróság ... határozatával megsemmisítette a Pp. 273. § (5) bekezdésének első mondatát, amely az eljáró bíró határozatai ellen a jogorvoslatot kizárta. A Polgári perrendtartás ugyanakkor nem tartalmaz olyan jogorvoslatot, amely a Legfelsőbb Bíróságnak a felülvizsgálati kérelem előzetes megvizsgálása tárgyában hozott határozata ellen igénybe vehető lenne.” Ennek alapján a végzésben a Legfelsőbb Bíróság “tájékoztatja a felülvizsgálattal élő felet arról, hogy a kérelmet elutasító végzés ellen nincs lehetőség jogorvoslat előterjesztésére”. A fent említett AB határozat éppen ezt minősítette alkotmányvétségnek.

Azt gondolom, a visszás helyzet megoldása az lehetne, ha a jogalkotó annak ellenére rendezné az egyes bíró döntése elleni jogorvoslati lehetőség szabályait, hogy az Alkotmánybíróság erre nem kötelezte.

dr. Tarczay Áron
ügyvédjelölt, Budapest

⁴ Az említett határozat V. 4. pontja

⁵ Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. tv. 27. § (2)

⁶ Pfv. E. 20.061/2005/4.